

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ЯК РЕЗУЛЬТАТИ PISA ВПЛИВАЮТЬ НА РІШЕННЯ

Ігор ХВОРОСТЯНИЙ · керівник Проектного офісу впровадження НУШ,
що підтримується Світовим банком у межах програми LEARN

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

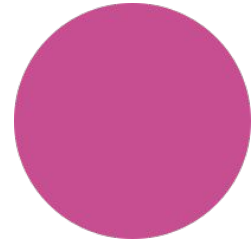

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND

ДПА і PISA

23 лютого 2023 року – [Закон № 2925-IX](#) «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2023 року».

8 листопада 2023 року – [Закон № 3438-IX](#) «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року».

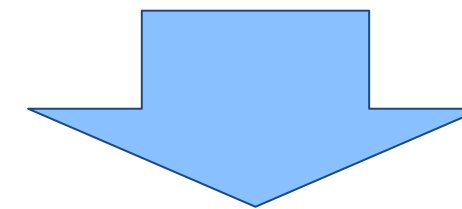
29 жовтня 2024 року – [Закон 4034-IX](#) «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2025 року».

24 грудня 2025 року – [Закон № 4702-IX](#) «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2026 року».

PISA – **джерело зіставних даних:**

- у часі (2018 → 2022 → 2025),
- у міжнародному порівнянні.

Як система реагує на шок і чи відновлюється після нього.

Проєкт **LEARN:**

Зміцнення національної системи оцінювання результатів навчання:

розроблення, пілотування та модернізація програмного забезпечення СОП і надання технічної підтримки УЦОЯО

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

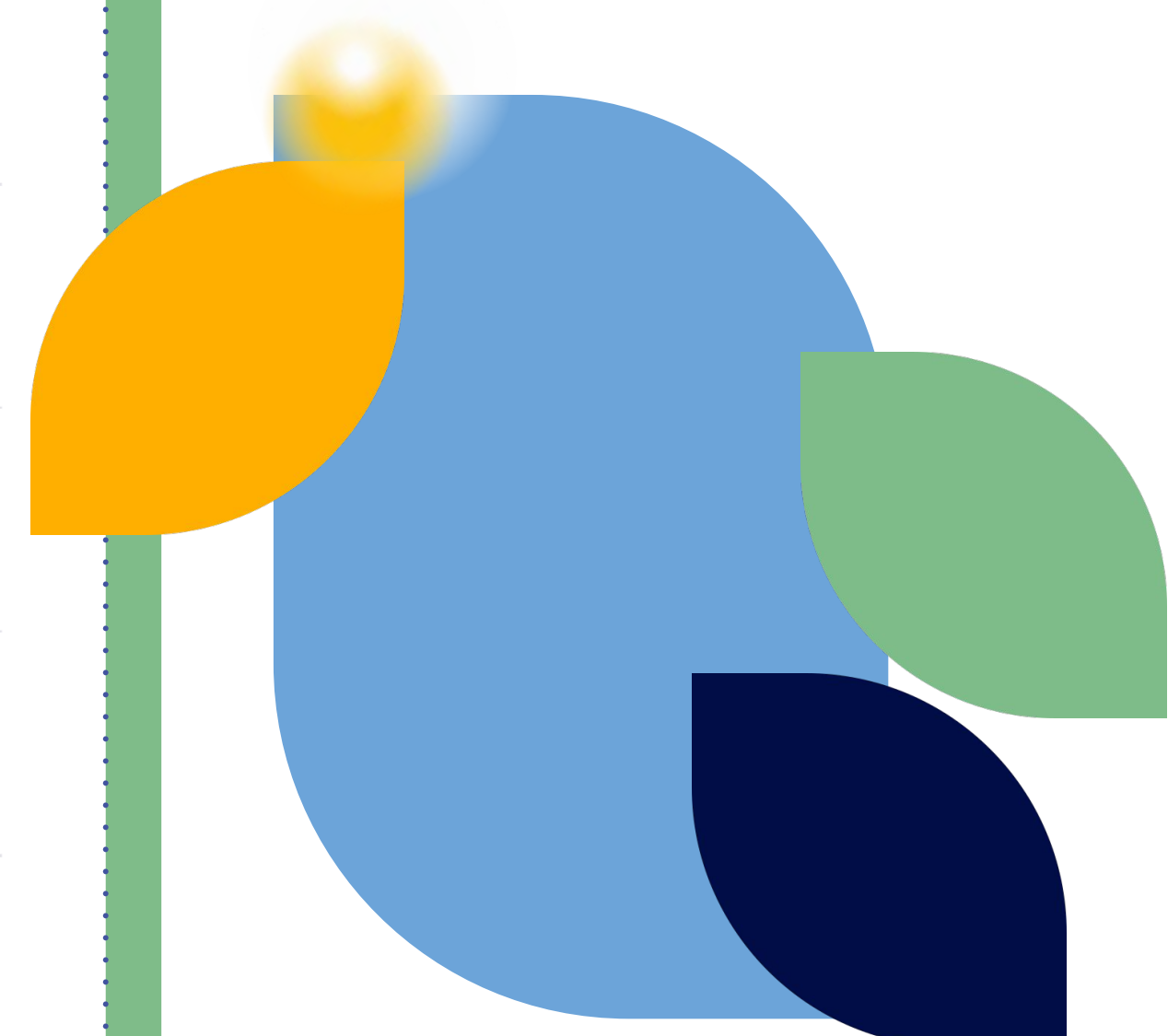
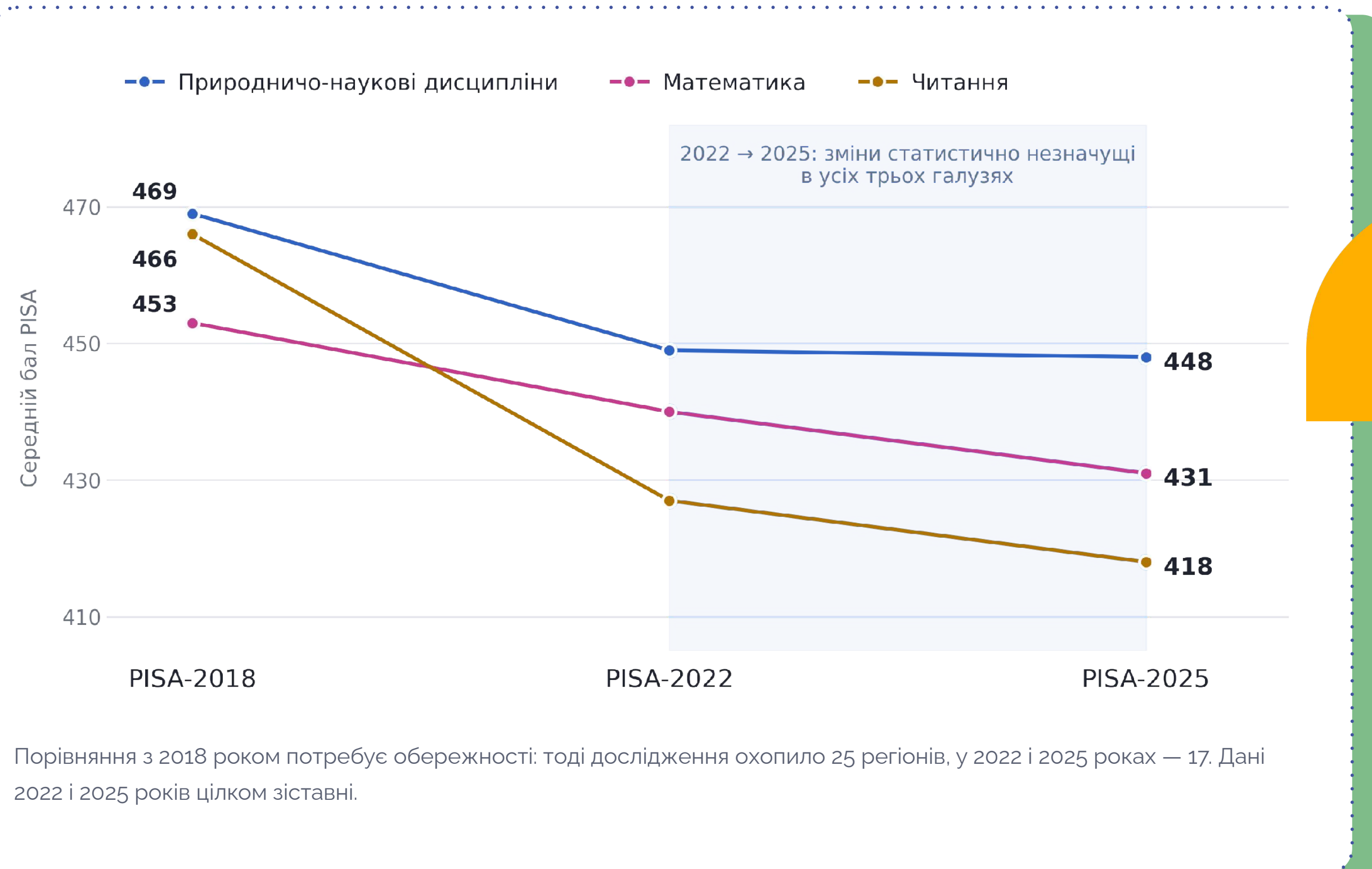

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND

Динаміка результатів України: стабілізація, а не відновлення

Що три цикли дали для розуміння системи

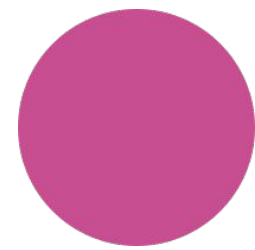
Базова грамотність не сформована: 56% учнівства не досягають базового рівня хоча б в одній галузі, 29% — у всіх трьох одразу

Читання — найвразливіша ланка: 418 балів, -48 до 2018 року;
у хлопців падіння триває (450 → 415 → 402)

Нерівність структурна: розрив «село — велике місто» 56–65 балів ≈ 3 роки навчання;

Ресурси й кадри: понад половина учнівства — у закладах із браком навчальних або цифрових ресурсів, 34% — із браком педагогічних працівників

Є на що спертися: 85% почуваються на своєму місці в школі, дисциплінарний клімат вищий за середній по ОЕСР, академічна стійкість 15% проти 12%

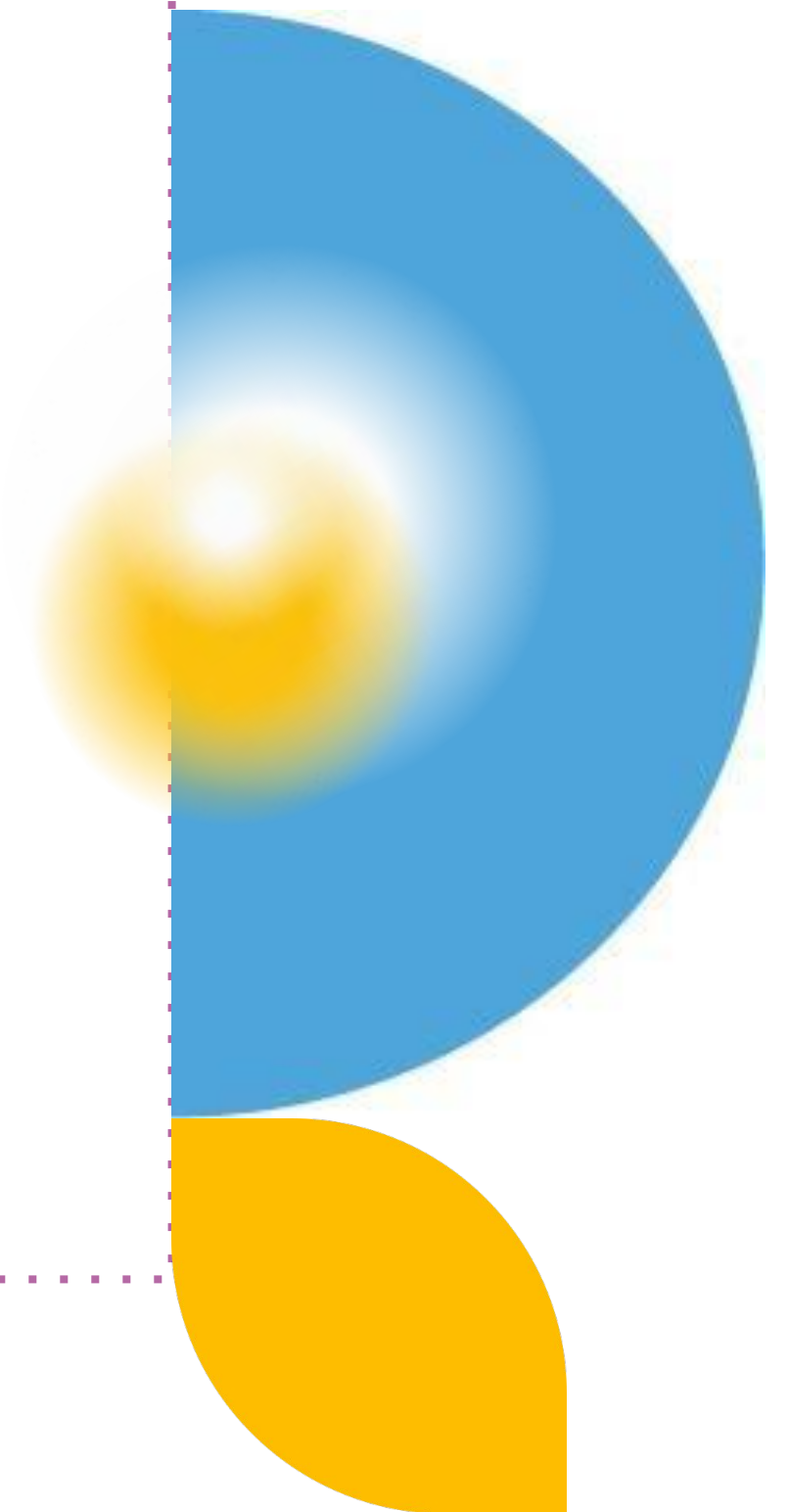
Важливі застереження: PISA і НУШ

Учасники PISA-2025 пішли до 1 класу в 2016 році й навчалися за Державним стандартом 2011 року. Це **не** «покоління НУШ».

PISA **не оцінює ефективність реформи** — і за побудовою вибірки не може її оцінювати.

Перший цикл, у якому візьме участь когорта повного навчання за НУШ — PISA-2029.

Як у майбутньому “читати” дані: **PISA-2025** — це **базова лінія для НУШ**, зокрема для профільної освіти, а не характеристика результатів реформи.

Три цикли — три різні управлінські функції

1

2018 —
базова лінія

Перший зріз «до»: до пандемії та до повномасштабної війни. Показав, що дефіцит базових компетентностей є структурним, а не наслідком криз.

2

2022 —
вимір втрат

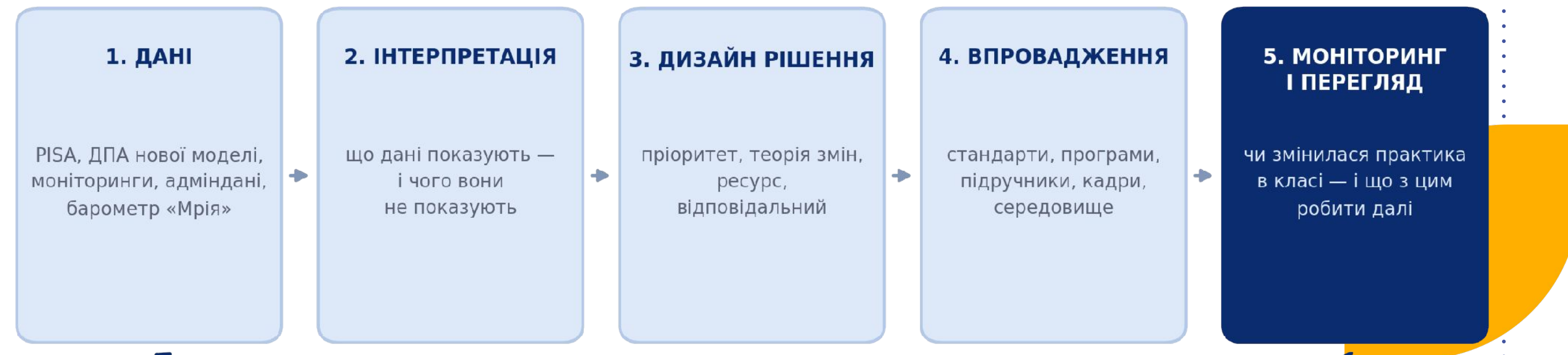
COVID-19 і перший рік великої війни. Дав кількісний аргумент для політики подолання освітніх втрат: –20 балів у природничих дисциплінах і –39 у читанні за чотири роки.

3

2025 —
перевірка стійкості

Падіння зупинилося (зміни 2022 → 2025 статистично незначущі в усіх трьох галузях), але відновлення ще не почалося.

Як дані мають ставати рішеннями

Наш найслабший крок — п'ятий. Ми фіксуємо результати, але рідко перевіряємо, чи вони змінили практики в класі. Тому кожен новий цикл PISA має запускати не звіт, а перегляд ухвалених рішень.

Варіанти роботи з результатами

1

Підтвердити й масштабувати

Дані підтверджують напрям — активність залишається, зростає охоплення. Приклад: надолуження освітніх втрат і діагностика прогалин. Третина учнівства досі нижче базового рівня, тож згортати цей напрям зарано.

2

Змінити дизайн

Активність залишається, змінюється спосіб її виконання. Приклад: читацька грамотність переходить із завдання мовно-літературної галузі в наскрізний результат усіх галузей — із фокусом на хлопцях і множинних текстах.

3

Додати нову інтервенцію

Дані показують те, чого в переліку не було. Приклад: цифрове моделювання поза уроками інформатики та правила щодо використання ШІ на рівні закладу освіти.

Кроки 3–4 на практиці: від висновку PISA-2022 до рішення

Освітні втрати після COVID і першого року великої війни → політика надолуження: діагностичні роботи на ВШО, цифрові освітні центри, catch-up класи, літні інтенсиви, тьюторинг, окремі години в Типовій освітній програмі

Компетентність важливіша за відтворення знань → концепти PISA враховано в Держстандарті базової середньої освіти (2020) та в експертизі проєктів стандартів початкової й профільної освіти

Гендерні розриви в читанні та математиці → модельні програми інтегрованих курсів «Читання як суперсила» і «Математика для життя»

Немає вимірювання на ключових етапах навчання → пілот ДПА нової моделі (читацька й математична грамотність, 4 клас) і три хвилі моніторингу ДСЯО у 2023–2025 роках

Психологічний добробут і булінг → зміни до Закону «Про повну загальну середню освіту» щодо підвищення кваліфікації з психологічної підтримки; переписано Порядок реагування на випадки булінгу

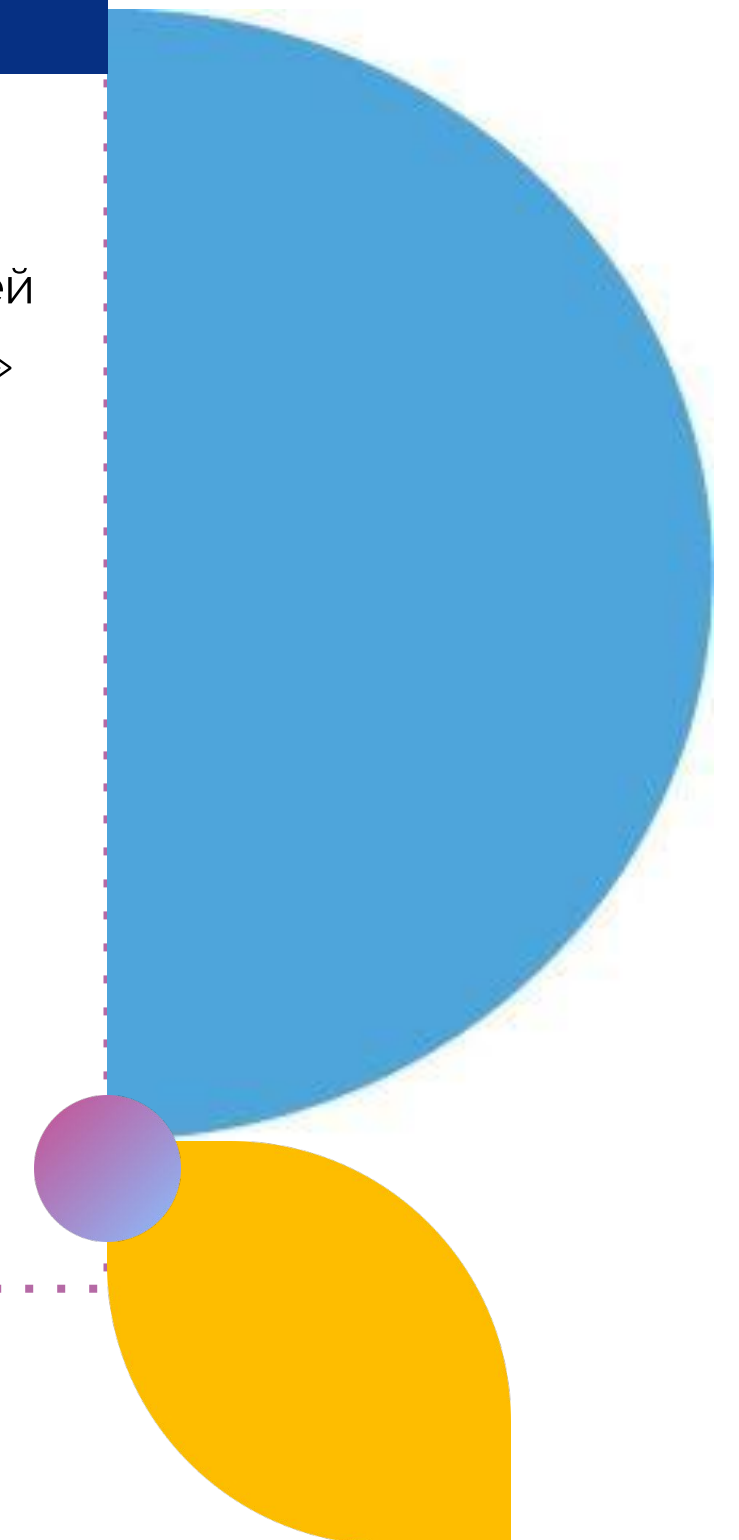
Які рішення закріпилися в системі

РЕСУРСИ Й СЕРЕДОВИЩЕ

- Оновлено типові переліки засобів навчання й обладнання: мінімальні функціональні та технічні характеристики під освітні потреби
- Субвенція НУШ і субвенція на створення сучасного освітнього простору; окремо 0,5 млрд грн на енергетичну стійкість закладів у 2026 році
- Розширено використання коштів на електронні освітні ресурси, ліцензії та доступ до освітніх платформ

КАДРИ Й ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

- Платформа «Вектор» як єдине вікно можливостей для вчительства; модель «гроші ходять за вчителем»
- Розвиток сертифікації педагогічних працівників
- Типова програма підвищення кваліфікації з цифрової компетентності; напрями психосоціальної підтримки

Дані PISA й акценти для освітнього процесу

Читання: найглибше падіння і зростання розриву в хлопців → змінити дизайн — читацька грамотність як наскрізний результат усіх освітніх галузей, а не завдання лише мовно-літературної

Природнича освіта: найслабший складник «оцінювати дизайни досліджень» → повний цикл дослідження замість демонстраційного експерименту

Цифрові вміння: моделювання слабше за програмування → посилена увага до моделювання в математиці, природничій і технологічній галузях, а не лише на інформатиці

Підручники й експертиза: критерії добору — множинні, перервані й динамічні тексти, оцінювання джерел і доказів, аргументація з опорою на текст

Професійний розвиток: пріоритетні теми — читання в усіх галузях, моделювання, формувальне оцінювання і правила щодо ШІ (54% учнівства користується чат-ботами щотижня)

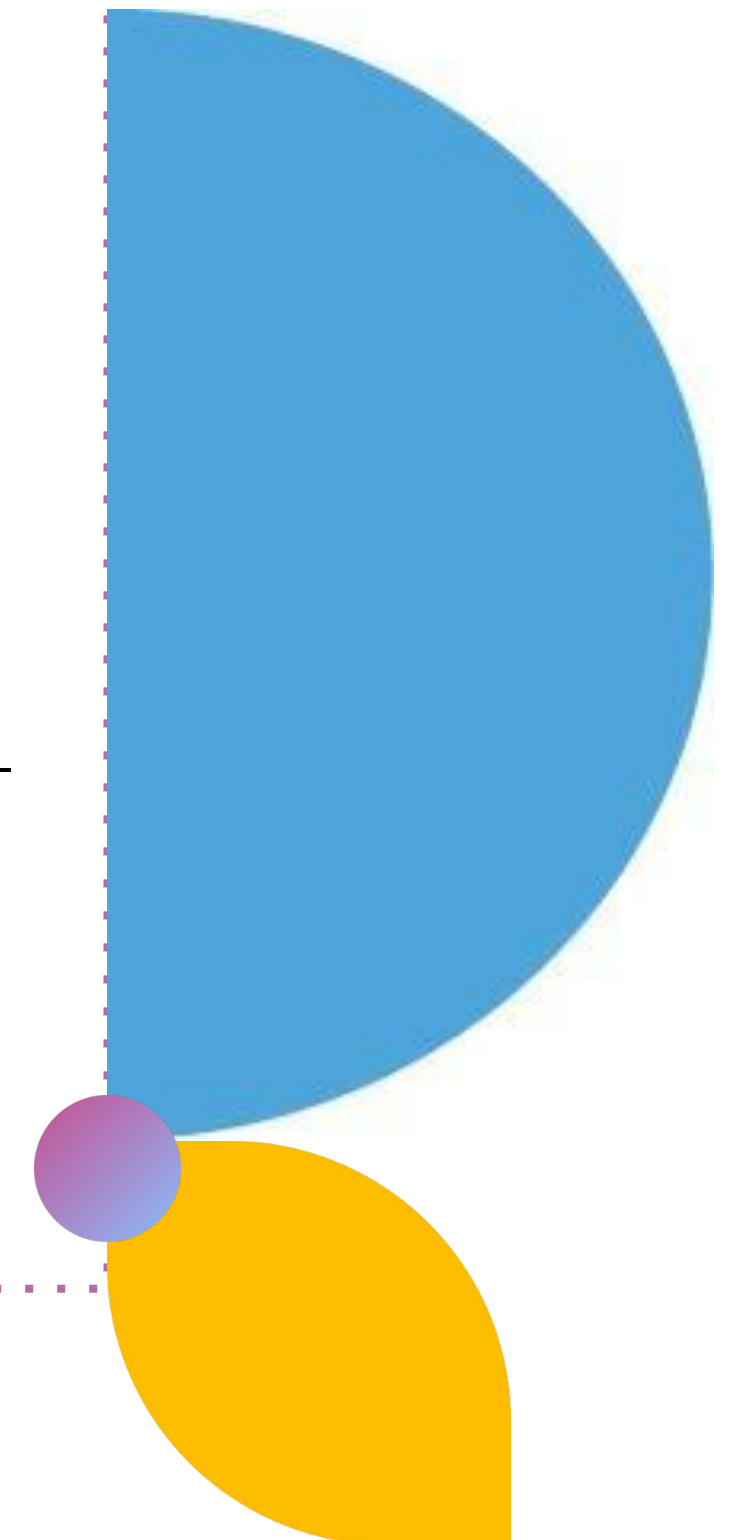
Реформа профільної школи: що PISA каже вже сьогодні

ВХІДНІ УМОВИ

- 46% не досягають базового рівня з математики, 45% — із читання. Профільна школа не може стартувати з припущення, що база сформована
- Розрив за типом закладу: ЗЗСО — 454 бали, ЗФПО — 449, ЗПО — 377. Мережа має вирівнювати траєкторії, а не закріплювати їх
- Розрив «село — велике місто». Профіль без транспорту, гуртожитку й цифрового доступу відтворить цю нерівність

ДЕ ДАНІ ФОРМУЮТЬ ЗМІСТ ПРОФІЛЮ

- «Навчання в цифровому світі» — 478 балів: порівняно сильний складник профілю України;
- Гендерний розрив у цифровій галузі — 18 балів, а серед найсильнішого учнівства — 30. Потрібна адресна робота із залучення дівчат у STEM
- Висока готовність діяти в екологічних ситуаціях — аргумент для дослідницького й проектного компонента профільної освіти

Що потрібно, щоб дані системно ставали політикою

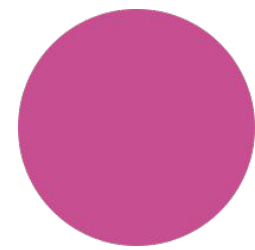
Власна система вимірювання: PISA раз на 3–4 роки не може бути єдиним приладом — ДПА нової моделі, національні моніторинги і шкільна діагностика в одній рамці

Міжінституційна дорожня карта використання результатів PISA-2025, прив'язана до впровадження НУШ, профільної школи та подолання освітніх втрат

Вимірювати зміни, а не заходи: індикатор — не кількість курсів, а поширеність дослідницьких завдань, читацьких практик і формувального оцінювання

Обов'язковий перегляд активностей після кожного циклу даних: підтвердити, змінити дизайн або замінити — із фіксацією того, хто і коли ухвалює рішення

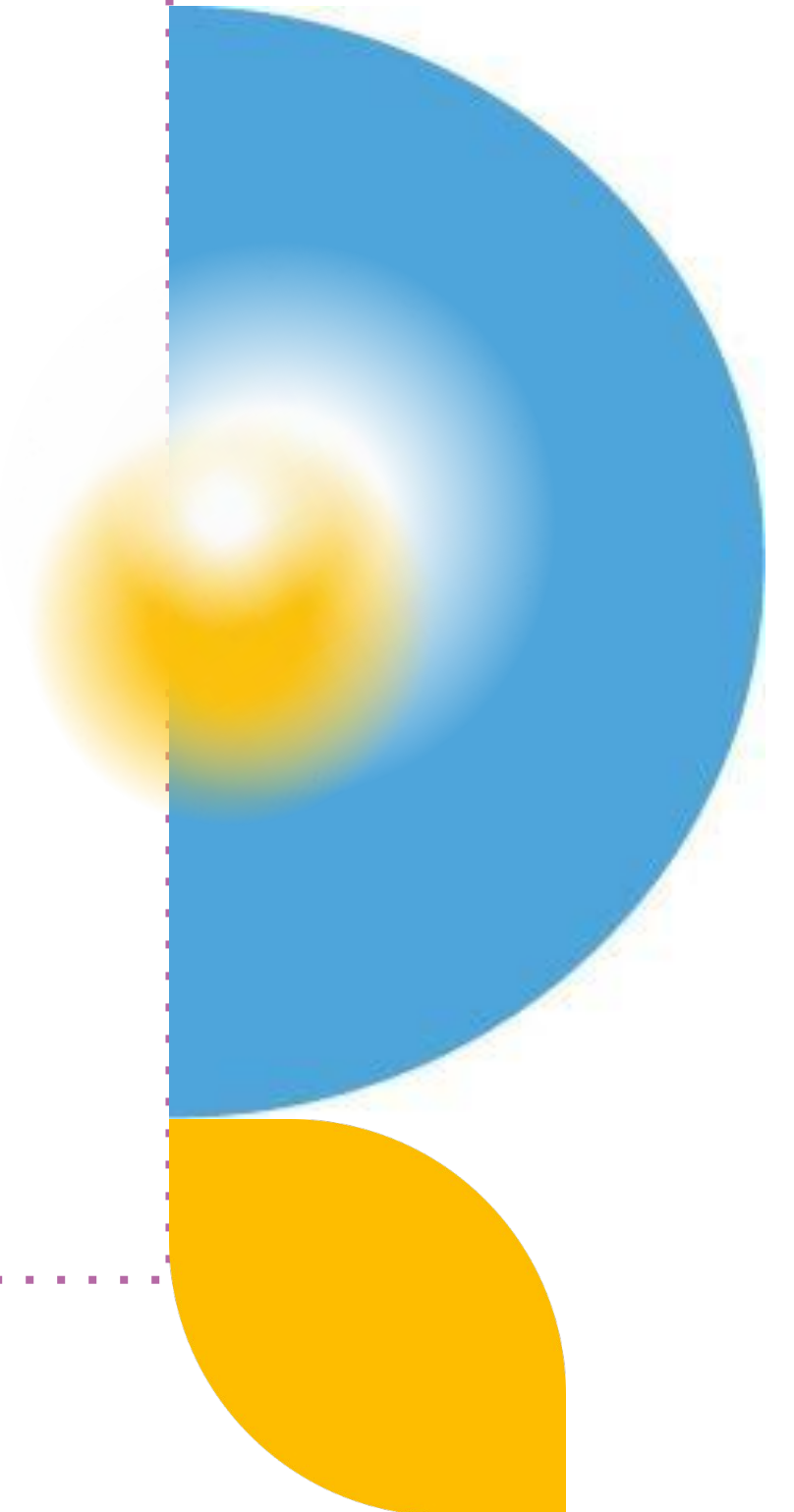
Рефлексія як норма: Національний звіт має бути робочим інструментом, а не суто звітністю

Замість висновків

PISA не дає готових рішень.

Вона спрямовує фокус уваги й дає докази, щоб модифікувати впровадження змін в освіті.

ДЯКУЮ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND